

อคติทางชาติพันธุ์ต่อสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในสังคมไทย ที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์เว็บบอร์ดพันทิป

Ethnic Discrimination against Laos People's Democratic Republic in Thai Society that Displays in the Social Media, Pantip Web board

วันที่รับบทความ : 25/07/2018
วันที่แก้ไขบทความ : 22/07/2019
วันที่ตอบรับ : 28/08/2019

ปองปรารณ สุนทรเกษม*
Pongprad Soonthornpasuch*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอคติทางชาติพันธุ์ที่มีต่อสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในสังคมไทยที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์เว็บบอร์ดพันทิป ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์มาจากการแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดพันทิปเกี่ยวกับอคติทางชาติพันธุ์ที่มีต่อสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 10 กรณี ผลการศึกษาพบว่าอคติที่มีต่อลาวในสังคมไทย ได้แก่ การดูถูกระดับสติปัญญาของคนลาว การดูถูกความล้ำหลังคดียุทธพัฒนาของประเทศ สปป.ลาว การดูถูกเหยียดหยามลักษณะภายนอก รูปร่างหน้าตา การล้อเลียนเนื่องจากการมีทัศนคติการเหมารวม ล้อเลียนคนต่างชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรม

คำสำคัญ : อคติทางชาติพันธุ์ อคติ สื่อสังคมออนไลน์ เว็บบอร์ดพันทิป

*ปร.ด. (สตรีและเพศภาวะศึกษา) มหาวิทยาลัยนิวเซาท์เวลส์ (2550), ปัจจุบันเป็น อาจารย์ประจำสาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

*Ph.D (Women's and Gender Studies), University of New South Wales. (2007). Currently a Lecturer at Communication Arts Program, Faculty of Management Sciences, Lampang Rajabhat University.

Abstract

The purpose of this research was to investigate ethnic discrimination against Laos People's Democratic Republic in Thai society that appeared in social media, Pantip web board. Qualitative research was conducted using a content analysis technic. The data used to analyze were collected from the comments on the Pantip web board about ethnic discrimination against the Laos People's Democratic Republic in 10 cases. The results showed that ethnic discrimination against Laos in Thai society were: insulting the intellectual level of Lao people; insulting underdeveloped backwardness of the Lao PDR country; insulting the appearance of Laos people; parody due to stereotype attitude; and mimicking foreign people language and culture.

Keywords : Ethnic Discrimination, Prejudice, Social Media, Pantip Web Board

บทนำ

ชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูด ตระกูลเดียวกัน และสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกัน เช่น ไทย พม่า กะเหรี่ยง จีน ลาว เป็นต้น ฐานข้อมูลศัพท์มานุษยวิทยา (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, <http://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/glossary/43>, 2561) อธิบายว่า Ethnicity หมายถึง ความเป็นกลุ่มทางชาติพันธุ์ที่สมาชิกในกลุ่มจะมีวัฒนธรรมและการแสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา ศาสนา ความเชื่อ การแต่งกายหรือการทำกินแบบเดียวกัน ในอดีตประชากรโลกยังมีไม่มากเหมือนในปัจจุบัน พื้นที่อาศัยของมนุษย์มีอยู่มาก ประชากรแต่ละกลุ่ม แต่ละเผ่าพันธุ์จึงแยกกันอยู่โดยอิสระ ไม่เกี่ยวข้องกัน แต่เมื่อประชากรมากขึ้นจึงเกิดการอพยพย้ายถิ่นแสวงหาที่อยู่ใหม่ด้วยหลายสาเหตุ เช่น การอพยพแรงงาน การบังคับเกณฑ์แรงงานของเชลยศึกประเทศที่แพ้ สงคราม การรับคนเข้าประเทศโดยโอนสัญชาติ การลี้ภัยการเมือง การเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ปัจจุบันในแต่ละภูมิภาคจึงมักประกอบไปด้วย กลุ่มคน กลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย ผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันจะรู้สึกรักผูกพันกัน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มักจะเกิดจากการที่แต่ละฝ่ายพยายามรักษาวรรณธรรมของตน โดยไม่ยอมรับวัฒนธรรมของกลุ่มอื่นแม้จะเป็นวัฒนธรรมที่ใกล้เคียง

ภูมิภาคอาเซียนได้พัฒนาความสัมพันธ์สู่การเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ในปี พ.ศ. 2558 เพื่อการรวมตัวของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนให้เป็นชุมชนที่มีความแข็งแกร่ง สามารถสร้างโอกาสและรับมือสิ่งท้าทายทั้งด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยสมาชิกในชุมชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีสามารถประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น และสมาชิกในชุมชนมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างไรก็ตาม คนไทยยังมีทัศนคติบางประการที่ส่งผลต่ออคติทางชาติพันธุ์ที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้านอาเซียน นำไปสู่ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศ ทำให้เกิดรอยร้าวมาเป็นเวลานาน ซึ่งอาจจะเป็นรอยร้าวบาง ๆ ที่แทบจะไม่สังเกตเห็น หรืออาจจะเป็นรอยร้าวลึกที่ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ทั้งนี้ การจะแก้ไขปัญหาดังกล่าว ก็ตามจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแก้ไขที่ต้นเหตุของปัญหา เชี่ยวชาญให้ถูกจุด โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งนั้นอย่างละเอียดถี่ถ้วนอีกด้วย ประเทศไทยนั้นเคยมีกรณีความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่รอบรอบมาแล้วทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็น มาเลเซีย กัมพูชา พม่า และลาว ดังกรณีไทยและกัมพูชา ซึ่งอคติที่แอบแฝงนำไปสู่ความขัดแย้งที่ไม่รู้จักจบโดยเฉพาอย่างยิ่งในกรณีพระวิหารเป็นตัวอย่าง

อคติที่มีต่อสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในสังคมไทย สะท้อนออกมาทางวัจนภาษาโดยการกล่าวถึงในแง่ลบ หรือการใช้คำพูดที่สะท้อนให้เห็นถึงการดูถูกเหยียดหยาม เช่น เรียกคนที่มาจากชนบทว่าเป็น “ลาว” หรือ ส่อเสียดคนที่จุกไม่ไต่ดว่า “หน้าตาล้าลาว” ดังนั้น การที่คนไทยเอาคำว่า “ลาว” มาใช้สื่อความหมายในเชิงดูถูกและใช้เป็นสัญลักษณ์ในเรื่องไม่ดีในหลาย ๆ เรื่อง สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยมองว่าตัวเองเหนือกว่าและคนลาวด้อยกว่าในทุกเรื่อง แม้แต่คำพูดที่ว่า “บ้านที่เมืองน้อง” ที่คนไทยพูดโดยมีความรู้สึกว่าทั้งสองชาติรักกันผูกพันเหมือนพี่น้อง แต่คนลาวไม่ชอบคำพูดนี้ เพราะสะท้อนว่าไทยคือ “พี่” ลาวคือ “น้อง” นั่นคือพี่ไทยเหนือกว่าน้องลาวอยู่นั่นเอง

ปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคม เพื่อใช้สื่อสารระหว่างกันในเครือข่ายทางสังคมผ่านทางเว็บไซต์และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อใด ๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต โดยเน้นให้ผู้ใช้ที่เป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารมีส่วนร่วมในการผลิตเนื้อหาขึ้นเอง เว็บบอร์ดเป็นสื่อสังคมออนไลน์ประเภทหนึ่งที่เป็นพื้นที่สื่อสารมีลักษณะเป็นกระดานสนทนาที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานเข้ามาตั้งประเด็นอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันได้ สื่อสังคมออนไลน์นำเสนอข้อมูลได้รวดเร็วกว้างขวาง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาอคติทางชาติพันธุ์ที่มีต่อสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในสังคมไทยที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทก่อให้เกิด

การสร้างและผลิตซ้ำวาทกรรม มายาคติ และอุดมการณ์ต่าง ๆ และเผยแพร่ไป มารุต วงษ์ศิริ (Wongsiri, 2009) อธิบายว่า อคติทางชาติพันธุ์สามารถถ่ายทอดจากบริบทหนึ่งไปสู่อีกบริบทอื่น ๆ ได้ นอกจากนี้ ยังสามารถถ่ายทอดกลับไปสู่บริบทเดิมได้อีก ส่งผลให้อคติถูกตอกย้ำซ้ำซากและอาจให้รุนแรงมากขึ้นได้ ภาพที่ 1 แสดงตัวอย่างการนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับอคติทางชาติพันธุ์ที่มีต่อคนลาวในสังคมไทยทางอินสตาแกรม และมีคนเข้ามาแสดงความคิดเห็น จนเป็นประเด็นที่หนังสือพิมพ์ผู้จัดการออนไลน์นำมาเสนอเป็นข่าว

ภาพที่ 1 การนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับอคติทางชาติพันธุ์ที่มีต่อคนลาวในสังคมไทย
ที่มา : ดั่งเกาส์วิจารณ์ “น้ำตาล” หน้าลาว! ด้าน “แอปเปิ้ล” ถาม จะลาวจะไทยมี-จะทำไหม?,
(<https://mgronline.com/entertainment/detail/9600000009299>, 2561)

เว็บไซต์ “Money2know” (Money2know, <https://money2know.com/พันทิป>, 2561) รายงานผลสำรวจสถิติเว็บไซต์ “วาไรตี้” ยอดนิยมประจำเดือนมีนาคม พ.ศ. 2561 พบว่าในประเทศไทยเว็บไซต์ที่มีผู้เข้าชมมากที่สุด 5 อันดับแรกเรียงตามลำดับคือ คือ Pantip

(พันทิป) Sanook (สนุก) Kapook (กระปุก) Dek-D (เด็คดี) Mthai (เอ็มไทย) โดยพันทิป ได้รับความนิยมนมากที่สุด มีผู้ใช้งาน 216.10 ล้านครั้ง เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.71 หากป้อนคำสืบค้นในกูเกิ้ลเกี่ยวกับคนไทยดูถูกคนลาว ผลการสืบค้นจะพบกระทู้ในพันทิปเป็นอันดับแรก ๆ เช่น “ทำไมคนไทยชอบไปดูถูกคนลาว” “ทำไมต้องด่าว่า ลาว เสี่ยว?” “ทำไมคำว่าลาวจึงนำมาใช้ในลักษณะการดูถูก” เป็นต้น ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกข้อมูลการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นจากพันทิปมาเป็นตัวอย่าง วิเคราะห์อคติทางชาติพันธุ์ที่มีต่อสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในสังคมไทย

วัตถุประสงค์

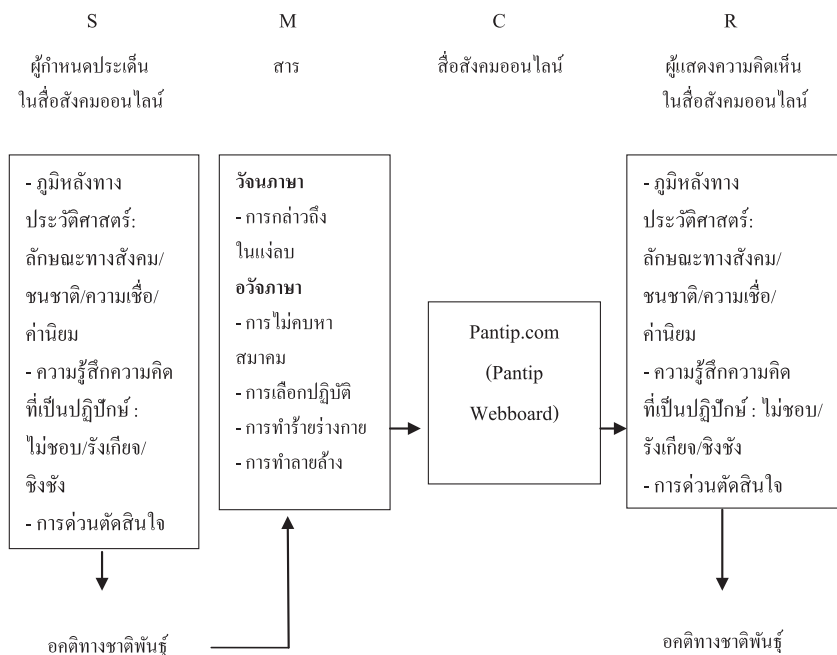
เพื่อศึกษาอคติทางชาติพันธุ์ต่อประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่มีในสังคมไทย ซึ่งปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์เว็บบอร์ดพันทิป

กรอบแนวคิด

อคติทางชาติพันธุ์ หมายถึง การเลือกปฏิบัติ การแบ่งแยก การเหยียดหยาม กีดกัน เพราะเหตุที่ผู้อื่นต่างจากเรา เกิดจากการสร้างความแตกต่างระหว่าง “เรา” กับ “คนอื่น” คิดว่าชาติพันธุ์ของเราเหนือกว่าชาติพันธุ์อื่น โดยมองไปที่จุดด้อยของคนชาติพันธุ์นั้น ๆ พฤติกรรมที่สะท้อนถึงอคติทางชาติพันธุ์ได้แก่ 1) การพูดในแง่ลบ พูดดูหมิ่นเหยียดหยาม กลุ่มคนที่ไม่ชอบ 2) การเลียดไม่คบหาผู้ที่อยู่ในกลุ่มที่ตนเองถูกเหยียดหยาม 3) การเลือกปฏิบัติกีดกันสมาชิกของกลุ่มที่ถูกใส่ร้าย เช่น ไม่ให้ได้งานทำ ไม่ให้มีที่พักอาศัย หรือสิทธิบางอย่างในสังคม 4) การทำร้ายร่างกาย การทรมาณ อาจเข้าร่วมในการก่อความรุนแรง เข้าไปมีส่วนในการกลั่นแกล้งทำร้าย ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อข่มขู่ผู้ที่เขารู้สึกเกลียดชัง และ 5) การกวาดล้างหรือการสังหารหมู่ การวิสามัญฆาตกรรม การหายตัวไป (Allport, 1979)

โดยความหมายทั่วไปอคติมีทั้งอคติทางบวกและทางลบ แต่อคติทางชาติพันธุ์ส่วนใหญ่มีความหมายเชิงลบ ในงานวิจัยครั้งนี้ เลือกศึกษาเฉพาะอคติในแง่ลบ เนื่องจากส่งผลเสียได้หลายประการต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล องค์กร และสังคม อคติอาจเริ่มต้นจากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของบุคคลที่แตกต่างกัน รวมทั้งลักษณะทางสังคม ชนชาติ ความเชื่อ ค่านิยม ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่ชอบหรือไม่พอใจต่อบุคคล ก่อน/หรือไม่อยู่บนประสบการณ์ที่แท้จริง ไม่ได้ตั้งอยู่บนหลักของเหตุผล และการด่วนตัดสินใจ เช่น รู้สึกเป็นปรีchyต่อบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มเพียงเพราะเขาเป็นคนกลุ่มนั้น ดังนั้นจึงลงความเห็นว่า มีคุณสมบัติที่น่ารังเกียจ อคตินำมาซึ่งพฤติกรรมการแสดงออกเชิงวจนภาษาและอวจนภาษา

โดยกรอบในการศึกษาครั้งนี้ จำกัดเฉพาะการแสดงออกทางวันภาษา คือการใช้คำพูดในแง่ลบซึ่งปรากฏหลักฐานการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางสื่อสังคมออนไลน์ ดังแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนทฤษฎีเกี่ยวกับอคติ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ **ทฤษฎีเกี่ยวกับอคติ**

ตามทฤษฎีอคติของ Allport (1979) ศาสตราจารย์ด้านจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด อธิบายว่า อคติ (Prejudice) มาจากคำศัพท์ภาษาละตินว่า *praejudicium* เดิมมีความหมายว่าการพิพากษาบนพื้นฐานของการตัดสินใจและประสบการณ์ที่หลากหลาย ต่อมาเพี้ยนเป็นการควั่นตัดสินใจ และท้ายสุดกลายเป็นการตัดสินใจด้วยอารมณ์ความชอบ ไม่ชอบ ปัจจุบันความหมายของอคติ คือ การคิดแบบไม่เป็นมิตรหรือความเกลียดชังที่มีต่อผู้อื่น

โดยไม่มีหลักฐานหรือเหตุผลอันสมควร ดังนั้น ความหมายประกอบด้วยสองส่วนที่สำคัญ คือ 1) ไม่ได้ตั้งอยู่บนหลักเหตุผล และ 2) ความรู้สึก ในพจนานุกรม New English Dictionary ให้ความหมายทั้งเชิงบวกและเชิงลบ โดยอธิบายว่าเป็นความรู้สึกชื่นชอบหรือไม่พอใจ ต่อบุคคล สิ่งของ ก่อน/หรือไม่อยู่บนประสบการณ์ที่แท้จริง อย่างไรก็ตามเมื่อคิดจะเกิดขึ้น ทั้งเพราะความชอบและไม่ชอบ แต่อคติทางชาติพันธุ์ส่วนใหญ่มีความหมายเชิงลบทั้งสิ้น ความคิดเชิงปฏิบัติต่อผู้อื่นนี้รวมไปถึงความรู้สึกถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม ไม่ชอบ กลัวเกลียดชัง และการแสดงความเป็นปรีภัย เช่น การพูดต่อต้าน แบ่งแยกกีดกัน หรือโจมตีด้วยความรุนแรง

ดังนั้น อคติ หมายถึงทัศนคติหลักเลียงหรือเป็นปรีภัยต่อบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มเพียงเพราะเขาเป็นคนกลุ่มนั้น และดังนั้นจึงลงความเห็นว่ามีความสมมติที่นำรังเกียจ Allport พยายามอธิบายว่าความหมายของอคติคือความอคติด้านชาติพันธุ์ในชีวิตประจำวันประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัจเจกบุคคล ที่ส่งผลอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ต่อความไม่มีเหตุผลอันสมควร ที่มีต่อกลุ่มในภาพรวม หรือกล่าวได้ว่าอคติเป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเชิงปฏิบัติที่น่าไปสู่การต่อต้านกลุ่มทั้งหมด หรือต่อต้านสมาชิกกลุ่ม ตัวอย่างกรณีที่คนอเมริกันเกลียดชังผู้นานาชาติในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ไม่จัดเป็นอคติทางชาติพันธุ์ เพราะมีหลักฐานปรากฏมาถึงความโหดร้ายของการกระทำต่อชาวยิวอย่างไร้มนุษยธรรม หรือกรณีความเกลียดชังที่มีต่อกลุ่มอันธพาลก็ไม่ใช่อคติเพราะมีหลักฐานประจักษ์ชัดถึงพฤติกรรมเป็นปรีภัยต่อสังคมของคนเหล่านั้น แต่สำหรับกลุ่มคนผู้พ้นโทษซึ่งยากจะหางานทำที่มั่นคง นายจ้างมักจะกังขาหาว่าภูมิหลังในอดีตของลูกจ้าง สถานการณ์นี้ยากที่จะสรุปได้ว่าเป็นอคติหรือไม่เพราะผู้พ้นโทษบางคนก็กลับตัวได้แต่บางคนก็ไม่เคยเปลี่ยนนิสัย

ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกัน ทำให้คนในแต่ละประเทศมีมุมมองที่ต่างกัน เรื่องอคติชาติพันธุ์/ชาติพันธุ์ เช่น ประเทศคริสเตียนและประชาธิปไตย/ไม่ยอมรับอคติชาติพันธุ์มากกว่าประเทศที่ไม่มีภูมิหลังดังกล่าว ผู้ที่มีแนวคิดเสรีนิยมมักจะถูกกระตุ้นจากปัญหาเรื่องอคติได้มากกว่าคนส่วนใหญ่ แต่ตามหลักทฤษฎีแล้วทัศนคติเชิงลบมีแนวโน้มก่อให้เกิดพฤติกรรมแสดงทัศนคตินั้นออกมา น้อยคนนักที่จะเก็บความเกลียดชังไว้ในใจได้ ยังมีทัศนคติรุนแรงเท่าใด ก็ยังมีโอกาสจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมไม่เป็นมิตรมากเท่านั้น โดยแบ่งพฤติกรรมที่แสดงออกจากรุนแรงน้อยที่สุดไปหามากที่สุดได้ 5 ระดับ (Allport, 1979) ดังนี้

1. Antilocution คือ การใช้คำพูดในแง่ลบ ดูหมิ่น เหยียดหยามกลุ่มคนที่เขาไม่ชอบ คนส่วนใหญ่ที่มีอคติมักจะพูดถึงความรู้สึกนั้นกับเพื่อนที่คิดเหมือน ๆ กัน และในบางครั้งก็พูดกับคนแปลกหน้า โดยแสดงออกถึงความเป็นปฏิกิริยาโดยคำพูดอย่างเสรี แต่หลาย ๆ คน จะไม่มีการแสดงออกที่รุนแรงเกินระดับนี้

2. Avoidance คือ การเลี่ยง ไม่คบหาผู้ที่อยู่ในกลุ่มที่ตนเองถูกเหยียดหยาม เป็นการแสดงออกในระดับที่เข้มข้นกว่าระดับแรก นำไปสู่การหลีกเลี่ยงคนที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่เขาไม่ชอบ หรือรู้สึกลำบากใจ ผู้ที่มีอคติในระดับนี้จะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องโดยตรงกับการทำอันตรายต่อกลุ่มคนที่เขาไม่ชอบ แต่จะใช้วิธีถอนตัวออกมา

3. Discrimination คือ การเลือกปฏิบัติกีดกันสมาชิกของกลุ่มที่ถูกใส่ร้าย เช่น กีดกันไม่ให้ได้งานทำ ไม่ให้หิมที่พักอาศัย ไม่ให้เข้าโบสถ์ หรือกีดกันไม่ให้ได้รับสิทธิบางอย่างในสังคม เช่น การศึกษาพยาบาล หรือสวัสดิการสังคมต่าง ๆ การแบ่งแยกชาติพันธุ์ ศาสนา วัฒนธรรม การบังคับใช้กฎหมายหรือจารีตประเพณี

4. Physical attack เป็นการทำร้ายร่างกายให้สถานการณ์ที่ถูกกระตุ้นอารมณ์อคติอาจนำไปสู่การกระทำรุนแรงหรือก่อกวนรุนแรง เช่น การข่มขู่ให้กลัว การทรมาน อาจเข้าร่วมในการก่อความรุนแรง เข้าไปมีส่วนในการกล่มุมนทำร้าย ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อข่มขู่ผู้ที่เขารู้สึกเกลียดชัง

5. Extermination คือ การทำลายล้าง การลงประชามณ์ การสังหารหมู่ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ วิสามัญฆาตกรรม การหายตัวไป

การแสดงออก 5 ระดับนี้ ไม่ได้ก่อตัวเป็นขั้นตอนเสมอไป แต่พฤติกรรมบางระดับอาจนำไปสู่ความรุนแรงขั้นสูงกว่าได้ง่ายขึ้น เช่น คำพูดเกลียดชังกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งของผู้นำประเทศทำให้คนส่วนใหญ่ในประเทศไม่คบเพื่อนบ้านกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ ซึ่งก็ทำให้ง่ายขึ้นในการบังคับใช้กฎหมายแบ่งแยกกีดกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า อคติด้านชาติพันธุ์ก่อให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพและพฤติกรรมของบุคคล เช่น การศึกษาวิจัยโดย Dr.Naomi Priest จากศูนย์ศึกษาสุขภาพชุมชน แม็คคาอีย์ วิคเฮลท์ มหาวิทยาลัยเมลเบิร์น (The Mccaughey Vichealth Centre for Community Wellbeing) ประเทศออสเตรเลียในปี พ.ศ. 2556 พบว่า จากกรณีศึกษาเด็กและเยาวชน 461 ราย ที่ถูกเหยียดสีผิวและชาติพันธุ์ ส่งผลต่อสุขภาพและสุขภาพะโดยรวม อาทิ การรู้สึกว่าตัวเองไม่มีค่า จิตใจอ่อนแอ ปัญหาทางพฤติกรรมเพิ่มขึ้น และระดับของสุขภาพะลดลง (News- Medical.Net, <https://www.news-medical>.

net/news/20130918/study-shows-associations-between-racism-and-behaviour-problems-in-youth.aspx, 2018) นอกจากนั้น ผู้หญิงที่มีประสบการณ์ในการถูกเหยียดสีผิวและชาติพันธุ์ระหว่างตั้งครรภ์จะส่งผลกระทบต่อทารกในครรภ์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตด้วย ชัชววรรณ ปัญญาพายัตจาทิ (Panyapayatjati, 2013) รายงานผลการวิจัยในสหรัฐอเมริกา เรื่อง การรับรู้เกี่ยวกับอคติทางชาติพันธุ์และการเลือกปฏิบัติในเด็กและวัยรุ่นของ Pachter และคณะ (Pachter, Bernstein, Szalacha & Coll, 2010) ซึ่งศึกษาการรับรู้เรื่องอคติทางชาติพันธุ์และการเลือกปฏิบัติในเด็กและวัยรุ่น โดยทำการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มเด็กในเมืองอายุ 8-16 ปี จำนวน 277 คน พบว่า มีประสบการณ์ที่ได้รับเกี่ยวกับการเหยียดชาติพันธุ์ถึงร้อยละ 88.00 เช่น การพูดสบประมาท การถูกรบกวน ในห้างสรรพสินค้าเดินตาม การกล่าวโทษว่ากระทำในสิ่งที่ไม่ได้กระทำ การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมจากคุณครู การถูกทักท้วงว่าไม่ฉลาด การทำพฤติกรรมหยาบคายใส่ ไม่อยากคบหาสมาคมด้วย ไม่ยอมให้ร่วมทีม ฯลฯ อคติทางชาติพันธุ์ถูกมองว่าเป็นสิ่งปกติที่เกิดขึ้นในชีวิตของเด็กที่เป็นชนกลุ่มน้อย ยิ่งไปกว่านั้นผลการศึกษายังพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กและวัยรุ่นไม่เพียงแต่ประสบกับการเหยียดชาติพันธุ์หรือชาติพันธุ์เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงอคติด้านอายุ เพศ สภาวะ และวัฒนธรรมอีกด้วย ทั้งในรูปแบบที่ชัดเจนและแอบแฝง (Pachter, Bernstein, Szalacha & Coll, 2010; Panyapayatjati, 2013)

อคติทางชาติพันธุ์มีผลมาจากค่านิยม ความเชื่อที่ฝังรากลึกมาอย่างยาวนานในประวัติศาสตร์ชนชาติ ตัวอย่างเช่น อคติทางชาติพันธุ์ในทางลบของคนผิวขาวที่มีต่อคนผิวสีได้รับอิทธิพลมาจากประวัติศาสตร์ความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ สัญชาตญาณส่วนบุคคล สถานการณ์ต่าง ๆ เจื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรม และมุมมองของตนเอง ต่อชนกลุ่มอื่นที่เป็นแรงผลักดันให้เกิดอคติ เกรียงไกร ไยคง (Yaikong, 2004) และอุษา สวายุรูป (Suayroop, 2006) ศึกษาอคติที่คนผิวขาวมีต่อคนผิวดำซึ่งสะท้อนในงานวรรณกรรม เรื่องสั้นของ Paul Laurence Dunbar เรื่อง “The Lynching of Jube Benson” โดย อุษา สวายุรูป วิเคราะห์ว่าอคติทางชาติพันธุ์ได้ถูกแสดงออกสามด้านคือ 1) ความคิด เช่น คนผิวขาวมักจะคิดว่าคนผิวดำด้อยกว่าตนและมีความโหดร้าย 2) การใช้คำอุปมาอุปมัย เช่น เปรียบเทียบคนผิวดำกับสุนัข รวมทั้งสัตว์ที่อยู่ในโลกใต้พิภพ ปีศาจ ความชั่วร้าย ความมืดมิด และสิ่งเลวร้ายต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบและบรรยายคุณลักษณะของคนผิวดำในทางลบ 3) การใช้คำในเชิงสบประมาท เช่น เรียกคนผิวดำว่าไอ้มด มินัยถึงความมืด สั้นห้วน น่ากลัว ความยากเข็ญ และเรียกเป็นชนเผ่าไร้อารยธรรม ซึ่งถ้อยคำในเชิงถูกเหยียดหยามนี้ไม่ได้ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนต่างชาติพันธุ์ในสังคม ส่วนเกรียงไกร ไยคง

วิเคราะห์ว่าเรื่องสั้นเรื่องดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าคนผิวขาวถูกหลอมให้มีความคิดว่าคนดำเป็นชาติพันธุ์ที่ต่ำต้อยกว่าคนขาว และคนดำมีนิสัยใกล้เคียงกับสัตว์ทำให้มีพฤติกรรมด้านอาชญากรรม มีความต้องการทางเพศสูง ซึ่งตัวละครเอกของเรื่องที่เป็นคนดำถูกกล่าวหาว่าเป็นฆาตกรฆ่าข่มขืนผู้หญิงผิวขาว ต่อมาถูกแขวนคอโดยไม่มีการพิจารณาคดี ซึ่งถือเป็นผลกระทบรุนแรงจากอคติทางชาติพันธุ์ส่งผลต่ออคติในกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ การศึกษาอคติทางเชื้อชาติในวัฒนธรรมอัฟกานิสถาน เรื่อง เด็กเก็บวาว ของ ชูไท วอทอง (Wotong, 2010) พบว่าอคติทางชาติพันธุ์มีส่วนในการเพิ่มความรุนแรงของความขัดแย้งในระดับประเทศ เช่น กลุ่มการเมืองที่มีอำนาจใช้อคติที่มาจากความแตกต่างในเรื่องศาสนา ชาติพันธุ์ ค่านิยม และทัศนคติ เพิ่มความรุนแรงของความขัดแย้งในอัฟกานิสถาน

จากการทบทวนทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างอคติและพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคล ซึ่งมีระดับความรุนแรงนับจากการใช้วาจา ดูหมิ่นเหยียดหยาม ไปจนถึงการลงมือทำร้าย แต่ไม่ว่าจะเป็นระดับใดย่อมก่อให้เกิดผลด้านลบต่อผู้ถูกกระทำ เช่น อคติและการเลือกปฏิบัติทางชาติพันธุ์ก่อให้เกิดผลลบต่อสุขภาพและสุขภาวะโดยรวมของเด็ก และเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นอุปสรรคต่อความเท่าเทียมกัน และการได้รับความยุติธรรมในสังคมในระดับประเทศอคติทางชาติพันธุ์ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐ การทำความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม และสาเหตุของความมีอคติทางชาติพันธุ์จะทำให้เกิดความตระหนักในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ และปลูกจิตสำนึกในการเคารพความแตกต่าง นำไปสู่การสร้างการเข้าใจระหว่างชนชาติงานวิจัยครั้งนี้ จึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาอคติทางชาติพันธุ์ที่สังคมไทยมีต่อชาติพันธุ์อื่น เพื่อจะได้เกิดองค์ความรู้ช่วยในการทำความเข้าใจสาเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดอคติดังกล่าว อันจะนำไปสู่การนำไปใช้ในการรณรงค์แก้ไขค่านิยมที่เป็นอุปสรรคต่อการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน แก้ไขความไม่เข้าใจในความแตกต่างทางความเชื่อ วิถีชีวิต ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมที่คนไทยมีต่อชาติพันธุ์อื่นต่อไป

ปัญหาอคติทางชาติพันธุ์จะต้องได้รับการแก้ไขทั้งในระดับโรงเรียน ชุมชน และสังคม เพื่อสุขภาพที่ดีของเด็กและเยาวชน เพราะในอนาคตกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ถูกเหยียดสีผิวและชาติพันธุ์จะต้องเข้าสู่ระบบการศึกษา การจ้างงาน และกิจกรรมอื่น ๆ ในสังคมต่อไป หากปัญหานี้ไม่ได้รับการแก้ไข การเหยียดสีผิวและชาติพันธุ์ก็จะส่งผลกระทบต่อความเป็นสมาชิกของสังคมสืบไปไม่มีวันจบสิ้น ส่งผลต่อการใช้คุณภาพชีวิตที่ดีและการมีส่วนร่วมในชุมชนอย่างมีความสุข (Panyapayattjati, 2013)

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ออกทิศทางชาติพันธุ์ที่มีต่อประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่สะท้อนในสื่อสังคมออนไลน์ไทยในลักษณะของการกล่าวถึงในแง่ลบหรือการดูหมิ่นเท่านั้น โดยสื่อสังคมออนไลน์ในที่นี้ หมายถึง สื่อที่ผู้ส่งสารแบ่งปันสารซึ่งอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ไปยังผู้รับสารผ่านเครือข่ายออนไลน์ โดยสามารถโต้ตอบกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร หรือผู้รับสารด้วยตนเอง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ กระู้สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดูถูกคนลาวในเว็บบอร์ด พันทิป โดยทำการเก็บตัวอย่างเนื้อหาเกี่ยวกับออกทิศทางชาติพันธุ์ที่มีต่อประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจำนวน 10 กระู้ ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2558 ถึง 31 ธันวาคม 2561 จากเว็บบอร์ดพันทิปในเว็บไซต์พันทิปดอทคอม เหตุผลในการเลือกกระู้จากเว็บบอร์ดพันทิปมาเป็นตัวอย่าง เป็นการเลือกตัวอย่างแบบพินิจเนื่องจากเว็บบอร์ดพันทิปเป็นเว็บบอร์ดชุมชนออนไลน์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เว็บไซต์พันทิปได้รับความนิยมมากที่สุดดังที่กล่าวมาแล้ว (Money2know, <https://money2know.com/พันทิป,2561>) เมื่อมีการสื่อสารในเรื่องของกระแสสังคมที่เกิดขึ้นแบบ “ทอล์ค ออฟ เดอะ ทาวน์” ช่วงขณะก็จะถูกหยิบยกไปเป็นประเด็น และมีผู้คนเข้ามาแสดงความคิดเห็นกับเรื่องนั้น ๆ มากมาย จึงมีความเหมาะสมที่จะเลือกเป็นตัวแทนของสื่อสังคมออนไลน์ในการศึกษาครั้งนี้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างแบบบันทึก กรณียกทิศทางชาติพันธุ์ที่มีต่อประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในสังคมไทยที่ปรากฏในเว็บบอร์ดพันทิป มีรายละเอียดข้อมูลที่บันทึกในแต่ละกรณี ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา แบ่งเป็น 1) แหล่งข้อมูล/URL 2) ปี พ.ศ. ที่โพสต์ 3) เนื้อหา/ข้อความที่โพสต์ และ 4) สรุปประเด็นสำคัญจากเนื้อหาทั้งหมด ทั้งนี้ เครื่องมือเก็บข้อมูลดังกล่าว ได้ทำการทดสอบความตรง (Validity) และความไวในการวัดของเครื่องมือ (Sensitivity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบว่าข้อมูลที่ต้องการบันทึกตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดหรือไม่ และมีข้อเสนอแนะแก้ไขปรับปรุงอย่างไร มีการหาค่า IOC และได้ค่า IOC = 1.0 จึงสรุปว่าเครื่องมือมีความเที่ยงตรงสามารถนำไปใช้ได้

แบบบันทึกข้อมูล ทัศนคติทางชาติพันธุ์ที่มีต่อประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กระพุ้งที่.....

แหล่งข้อมูล/URL.....

วันเดือนปีที่โพสต์/...../.....

เนื้อหา/ข้อความ

.....
.....
.....

สรุปสาระสำคัญ

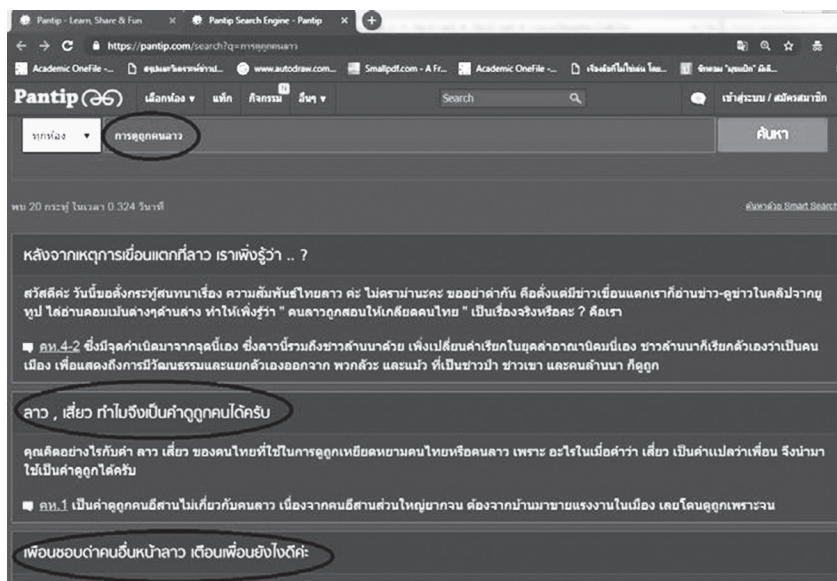
.....
.....

ภาพที่ 3 แบบบันทึก กรณีทัศนคติทางชาติพันธุ์ที่มีต่อประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

3. วิธีการเก็บข้อมูล

เมื่อได้แบบบันทึกแล้ว ผู้วิจัยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงโดยการสืบค้นเสิร์ช เอนจิน (Search Engine) ช่วยในการสืบค้นหา โดยกำหนดคำสืบค้น “การดูถูกคนลาว” “ดูถูกลาว” เมื่อพบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องคลิกเปิดอ่านรายละเอียดและบันทึกในแบบบันทึก เพื่อนำไปวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป

ตัวอย่างวิธีการสืบค้นแสดงในภาพที่ 4 เป็นการคัดเลือกกรณีศึกษาจากเว็บไซต์พันทิป สืบค้นจากหน้าเว็บไซต์ <http://pantip.com> พิมพ์คำว่า การดูถูกคนลาวในช่องค้นหา แล้วพิจารณาเลือกตัวอย่างเรียงตามลำดับผลกระทู้ที่ได้รับจากการสืบค้น

ภาพที่ 4 แสดงวิธีการสืบค้นในกระดานสนทนาพันทิปโดยใช้การสืบค้น“การดูถูกคนลาว”

จากภาพที่ 4 ในหน้าแสดงผลการค้นหา ผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะกระทู้ที่เกี่ยวข้อง ที่ตรงกับประเด็นที่ต้องการศึกษา เช่น กระทู้แรก “หลังจากเหตุการณ์เขื่อนแตกที่ลาว เราเพิ่งรู้ว่า...” เป็นการตั้งกระทู้เกี่ยวกับลาวและมีผู้เข้ามาแสดงความคิดเห็น เมื่อคลิกเข้าไปอ่านเนื้อหาในกระดานสนทนา (เว็บบอร์ด) แล้วพบว่า เป็นเรื่องเหตุการณ์เขื่อนแตกที่ลาว ก็ไม่นำมาศึกษา ลำดับต่อไปพิจารณากระทู้ถัดไป คือการตั้งกระทู้คำถามว่า “ลาว, เสี่ยว ทำไมจึงเป็นคำดูถูกคนได้ครับ” ผู้วิจัยพิจารณาว่า เนื้อหาในคำถามและการแสดงความคิดเห็นเป็นประเด็นเกี่ยวกับการดูถูกผู้อื่น โดยใช้คำว่าลาว จึงคัดเลือกเป็นกรณีศึกษา กรณีที่ 1 ต่อไป คือ การตั้งกระทู้คำถาม “เพื่อนชอบคำคนอื่นหน้าลาว เดือนเพื่อนยังโง่คิดะ” และมีผู้เข้ามาแสดงความคิดเห็น ผู้วิจัยพิจารณาว่า เนื้อหาในคำถามและการแสดงความคิดเห็นเป็นประเด็นเกี่ยวกับการมองว่าเป็นการเหยียดหยามรูปร่างหน้าตาคนลาว จึงคัดเลือกเป็นกรณีศึกษา กรณีที่ 2 ทำเช่นนั้นจนได้ตัวอย่างในการวิเคราะห์ 10 กระทู้ เป็นกรณีตัวอย่าง ดังนี้

1. ทำไมคนไทยชอบดูถูกลาวครับ แล้วตอนนี้คนในประเทศลาวเกลียดคนไทยมากหรือเปล่า
2. ทำไมไม่ว่าใคร หน้าลาว คนนั้นโง่ธ แต่ว่าใครหน้าฝรั่ง หน้าจีน หน้าเกาหลี คนนั้นไม่โง่ธ

3. คนลาวเดือดจัด ถล่มหนุ่มไทยปากเสีย โพสต์ดูถูกคนลาวว่าโคตรลาว
4. ทำไมเรียกคนอื่นว่าคนลาวถึงหาว่าดูถูก
5. ทำไมคนไทยมองคนลาวว่าล้ำหลังไม่พัฒนา แต่พอพม่า เขมร ญวน และอื่น ๆ ทุก ๆ เผ่า ไม่มีใครโดนว่าล้ำหลัง มีลาวอย่างเดียว สงสัยครับ
6. ลาว เสี้ยว ทำไมจึงเป็นคำดูถูกคนได้ครับ
7. เพื่อนชอบด่าคนอื่นว่าหน้าลาว เพื่อนยังงี้ดีละ
8. “โซว์ลาว” คือ คำแสลงหรือไม่เข้าใจ
9. หยุคได้ไหมสำหรับการดูถูกคนลาว
10. ทำไมคำว่า ลาว จึงนำมาใช้ในลักษณะการดูถูก

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

หน่วยของการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ในที่นี้ คือ กระทั่งที่เลือกมาเป็นกรณีศึกษา ซึ่งข้อมูล/เนื้อหาที่นำมาวิเคราะห์ใน 1 กระทั่ง ประกอบไปด้วยกระทั่งคำถามหรือกระทั่งข่าว ที่มีผู้โพสต์ตั้งกระทั่งขึ้น แล้วมีผู้เข้ามาแสดงความคิดเห็นต่อกระทั่งนั้น ๆ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับอคติทางชาติพันธุ์ที่มีต่อประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดย 1 กระทั่ง คือ 1 กรณีศึกษา วิเคราะห์ทั้งหมดจำนวน 10 กรณี ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วสรุปผลการศึกษาและอภิปราย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูล สรุปสาระสำคัญของกรณีศึกษาได้ ดังนี้

กรณีที่ 1

กระทั่ง “ทำไมคนไทยชอบดูถูกลาวครับ แล้วตอนนี้คนในประเทศลาวเกลียดคนไทย มากหรือเปล่า” (<https://pantip.com/topic/37679717>, 2561)

สรุปสาระสำคัญ ข้อมูลที่พบสะท้อนทัศนคติของผู้เข้ามาแสดงความคิดเห็นบางคนที่ คนลาวทำงานค่อนข้างช้าเพราะชีวิตพวกเขาไม่ค่อยเร่งรีบ และทำงานยาก ๆ ได้ค่อนข้าง ลำบาก คนลาวไม่ได้ฉลาดน้อยแต่เป็นเพราะระบบการศึกษายังไม่ดี ไม่ทั่วถึง สปป.ลาว มีลักษณะของประเทศที่ยังพัฒนาได้น้อย คล้าย ๆ ไทยเมื่อ 40 ปีก่อน ส่วนมากคุณภาพ ความเก่งของคนลาวยังตามหลังไทย

กรณีที่ 2

กระทั่ง “ทำไมคนว่าใครหน้าลาว คนนั้นโกรธ แต่ว่าใครหน้าฝรั่ง หน้าจีน หน้าเกาหลี คนนั้นไม่โกรธ” (<https://pantip.com/topic/37245922>, 2561)

สรุปสาระสำคัญ การแสดงความคิดเห็นในกรณีนี้สะท้อนทัศนคติของคนไทยว่า ไบหน่าแบบจีน เกาหลี ฝรั่งเศส เป็นตัวแทนของไบหน่าที่สวย น่ารัก แต่หน้าลาวเป็นตัวแทนของไบหน่าที่ไม่สวย ไม่น่ารัก เพราะหน้าลาว ในความคิดของคนไทย คือ หน้าที่มีกรามใหญ่ ไม่มีคิ้วจมูก บริบทคำว่า หน้าลาว ส่งต่อมาจากคนไทยรุ่นปู่ย่าตาทวด เป็นลักษณะของการเหมารวม (Stereotype) คือ มีคตินิยมหรือทัศนคติของสังคมทั่วไปที่มีต่อคนลาว ซึ่งการเหมารวมนี้มีทุกประเทศทั่วโลกที่มักชอบดูถูก แข่งขัน เกลียดชังประเทศใกล้เคียงกัน

กรณีที่ 3

กระทู้ “คนลาวเดือดจัด ถล่มหนุ่มไทยปากเสีย โพสต์ดูถูกคนลาวว่าโคตรลาว” (<https://pantip.com/topic/35652928>, 2561)

สรุปสาระสำคัญ ช่วงภาพคนไทยคนหนึ่งเดินทางไปถ่ายภาพในงาน Motor Expo ที่ สป.ลาว แล้วพบช่างภาพคนลาวที่ถ่ายไม่ถูกใจจึงโพสต์ดูถูกในเฟซบุ๊กของตน ทำให้เป็นกระแสวิพากษ์วิจารณ์และคนลาวไม่พอใจอย่างมาก จนช่างภาพไทยคนดังกล่าวต้องอัปเดตรูปขอโทษคนลาวผ่านเฟซบุ๊กส่วนตัว โดยมีผู้แสดงความคิดเห็นว่าคนไทยมักมีค่านิยมดูถูกผู้อื่น และใช้คำว่าลาวในความหมายว่าเชย และคนไทยชอบใช้การดูถูกผู้อื่นมาสร้างความขำขัน

กรณีที่ 4

กระทู้ “ทำไมเรียกคนอีสานว่าคนลาวถึงหาว่าดูถูก” (<https://pantip.com/topic/35763711>, 2561)

สรุปสาระสำคัญ การเรียกคนอีสานว่าคนลาวในเชิงดูถูก มีสาเหตุเนื่องจากคนในเมืองกรุงบางกลุ่มดูถูกเหยียดหยามคนต่างจังหวัด รวมถึงคนอีสาน จึงนำไปล้อเล่นหรือใช้เป็นคำด่ากัน ถ้าเป็นคนอีสานหรือคนลาวด้วยตัวเอง เรียกกันเองก็จะไม่รู้สึกละไร เพราะคนพูดกับคนฟังเป็นคนเผ่าพันธุ์เดียวกัน แต่ถ้าพูดโดยคนกรุงหรือคนภาคอื่นที่ไม่ได้มีเชื้อสายลาวแล้ว จะกลายมาเป็นคำพูดดูถูกเหยียดหยามเผ่าพันธุ์

กรณีที่ 5

กระทู้ “ทำไมคนไทยมองคนลาวว่าล้ำหลังไม่พัฒนา แต่พอพม่า เขมร ลาว และอื่น ๆ ทุก ๆ เผ่า ไม่มีใครโดนว่าล้ำหลัง มีลาวอย่างเดียวสงสัยครับ” (<https://pantip.com/topic/36081550>, 2561)

สรุปสาระสำคัญ ผู้เข้ามาแสดงความคิดเห็นในกรณีนี้ได้เหตุผลหรือที่มาของการใช้คำว่า “ลาว” เป็นคำด่า คำล้อ คำดูถูก โดยไม่ใช้คำว่า พม่า เขมร โดยส่วนหนึ่งพยายามอธิบาย

ตามหลักวิชาการว่า การด่ากันว่าลาวนั้นมานานแล้ว อ้างเหตุผลทางประวัติศาสตร์ว่า คนภาคกลางสมัยก่อนถูกลาว เพราะเป็นชาติที่พ่ายแพ้แก่ไทย และคนลาวในไทยที่ถูก กวาดต้อนมาจะไม่ได้รับการยอมรับจากคนไทย มีการดูถูกว่าวัฒนธรรมลาวด้อยกว่า นอกจากนั้นคนไทยภาคกลางยังเรียกคนล้านนาเชียงใหม่เป็นลาวด้วย การใช้คำว่าถูก คนทางเหนือปรากฏให้เห็นในวรรณคดีขุนช้างขุนแผน และสืบทอดต่อมา โดยสื่อมีบทบาท ร่วมในการผลิตซ้ำเนื้อหา/ข้อความลักษณะดังกล่าว ทำให้คำว่าลาวถูกใช้ดูถูกคนภาคเหนือ และอีสาน

กรณีที่ 6

กระทู้ “ลาวเลิข ทำไม่จึงเป็นคำดูถูกคนได้ครับ” (<https://pantip.com/topic/35299701,2561>)

สรุปสาระสำคัญ คำว่าลาว นั้นหนึ่งเป็นคำดูถูกคนอีสานไม่เกี่ยวกับคนลาว เนื่องจาก คนอีสานส่วนใหญ่ยากจนต้องจากบ้านมาขายแรงงานในเมืองจึงถูกดูถูกเพราะความจน ส่วนอีกนัยหนึ่งเป็นการดูถูกความล้าหลังด้อยพัฒนาของชนชาติลาว ซึ่งเป็นทัศนะของ ผู้ที่คิดว่าตนเองอยู่เหนือชนชาติอื่นๆ ซึ่งปรากฏในทุกชาติของโลก ในต่างประเทศประเด็น “Discrimination” มักเป็นประเด็นใหญ่ที่มีการเรียนการสอนกันในสถาบันการศึกษา แต่ในประเทศไทยยังไม่ค่อยมีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นนี้มากนัก การดูถูก/ล้อเลียนความล้าหลังด้อยพัฒนานี้ มักเป็นกระทู้ที่ก่อให้เกิดการแสดงความคิดเห็น กันอย่างกว้างขวาง มีทั้งฝ่ายที่เข้าใจและพยายามหาเหตุผลมาอธิบาย และฝ่ายที่มองเป็น เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่เรื่องล้อเลียนคนไทยต่างภาคไม่ได้หมายถึงประเทศ สปป.ลาว หรือ ชาวลาว

กรณีที่ 7

กระทู้ “เพื่อนชอบด่าคนอื่นว่าหน้าลาว เตือนเพื่อนยังงี้ดีละ” (<https://pantip.com/topic/35370463,2561>)

สรุปสาระสำคัญ ผู้ที่ชอบว่าคนอื่นว่าหน้าลาว ผู้พูดอาจไม่ได้ตั้งใจเหยียดชาติพันธุ์ แต่เป็นเพราะความเคยชิน แม้แต่บางคนมีบิดามารดาเป็นคนอีสาน หรือมีญาติมาจากลาว ก็ยังว่าคนอื่นว่าลาวโดยไม่ได้คิดอะไร เป็นแค่พูดขำ ๆ

กรณีที่ 8

กระทู้ “โซว์ลาว คือคำแสลงหรือ ไม่เข้าใจ” (<https://pantip.com/topic/34916211,2561>)

สรุปสาระสำคัญ โซว์ลาว เป็นการใช้คำว่าลาวในความหมายว่าทำอะไรเซซ ๆ มีการ ดูถูกประเทศที่คิดว่าด้อยพัฒนาว่าตน โดยมีการดูถูกกันไปเป็นทอด ๆ เช่น ฝรั่งเศสถูก

คนไทยว่าล้ำหลัง ไม่มีระเบียบวินัย คนไทยเราก็ถูกเพื่อนบ้าน พม่า เขมร ลาว เวียดนาม หรือแม้แต่ถูกคนไทยด้วยกันเองอย่างที่คนกรุงเทพฯ ถูกคนต่างจังหวัดว่าบ้านนอกเซซ ไม่ทันสมัย ส่วนคนต่างจังหวัดในพื้นที่ราบ ก็ถูกชาวไทยภูเขาไปอีกเป็นทอด ๆ กล่าวได้ว่าเป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมของมนุษย์ที่ไม่ว่าจะมีเชื้อชาติภาษาใดก็จะมีทั้งภูมิใจในชาติตัวเองและถูกผู้อื่นที่กระทำบางสิ่งผิดจากวัฒนธรรมที่ตนได้ยึดถือปฏิบัติมา ดังเช่นในอดีตชนชาติทางตะวันตกก็มองคนที่ไม่มีวัฒนธรรมแบบพวกเขาว่าเป็น “พวกอนารยชน” เป็นต้น

กรณีที่ 9

กระทู้ “หยุดได้ไหมสำหรับการดูถูกคนลาว” (<https://pantip.com/topic/34275580>, 2561)

สรุปสาระสำคัญ กรณีนี้คนลาวเข้ามาตั้งกระทู้คำถามและคิดว่าคนไทยชอบดูถูกคนลาว ซึ่งพบเห็นได้ทางอินเทอร์เน็ตบ่อยมาก และต้องการให้คนไทยและคนลาวสามัคคีกัน ในขณะที่เดียวกันมีคนไทยเข้ามาโพสต์ว่าที่มีผู้ดูถูกลาวก็เพราะคนลาวชอบทำตัวให้เขาดูถูก มีผู้โพสต์ว่า 1) ประเทศลาวล้ำหลังคือยพัฒนาที่สุดในอาเซียนและในโลกด้วยซ้ำ ไม่เคยรู้จักคำว่าโลกาภิวัตน์ 2) ประเทศลาวมีทรัพยากรจำกัด ไม่มีทะเล คนลาวขาดสารไอโอดีนจากทะเลทำให้มีผลต่อสมอง 3) ประเทศลาวปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ เผด็จการล้ำหลัง ป่าเถื่อน 4) คนลาวรักสบาย ทำงานที่ง่าย ๆ และได้เงินเร็ว 5) คนลาวไม่ชอบคิดอะไรซับซ้อน ไม่ค่อยมีเหตุผล ใช้สมองจำอย่างเดียว ไม่เคยใช้สมองคิดบ้าง อ่อนไหวด้านความรู้สึกเหมือนคนมีปมด้อย 6) คนลาวรู้ทุกเรื่องยกเว้นเรื่องในประเทศตัวเอง สอนให้เกลียดเพื่อนบ้าน 7) ปากกล้าแต่ขาสั้น ขี้ขลาด ฯลฯ”

กรณีที่ 10

กระทู้ “ทำไมคำว่า ลาว จึงนำมาใช้ในลักษณะการดูถูก” (<https://pantip.com/topic/34506538>, 2561)

สรุปสาระสำคัญ การใช้คำว่า “ลาว” เป็นคำคำ คำล้อ คำดูถูก อาจเป็นเพราะในอดีตไทยและลาวเคยทำสงครามกันจึงสร้างความบาดหมาง เกลียดชัง เหยียดหยามกันให้เกิดขึ้น และฝังลึกในใจของคนทั้งสองชาติ และเมื่อเวลาผ่านไปคนไทยรุ่นหลังไม่ได้เข้าใจถึงสาเหตุหรือต้นตอที่เกิดขึ้น แต่เนื่องจากการผลิตซ้ำวาทกรรมคำลาวที่มีความหมายคลื่อนต่ำลง จึงทำให้มีการถ่ายทอดกันต่อมาโดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบด้านลบที่เกิดขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

จากการเก็บตัวอย่าง 10 กรณี พบว่าอคติที่มีต่อลาวในสังคมไทยที่ปรากฏในเว็บบอร์ดพันทิป ได้แก่ การดูถูกระดับสติปัญญาของคนลาว การดูถูกความล้ำหลังค้อยพัฒนาของประเทศ สปป.ลาว การดูถูกเหยียดหยามลักษณะภายนอก รูปร่างหน้าตาผู้อื่น การล้อเลียนเนื่องจากการมีทัศนคติการเหมารวม (Stereo Type) และการล้อเลียนคนต่างชาติพันธุ์ต่างภาษา วัฒนธรรม (Casual Racism)

ผลการศึกษาพบว่า อคติที่มีต่อลาวในสังคมไทยที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์มีนัยสำคัญ 2 ประการ ประการแรกสะท้อนถึงการถูกเหยียดหยามประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและ/หรือชาวลาว สะท้อนทัศนคติว่าลาวด้อยกว่าไทย ประการที่ 2 การดูถูก “ลาว” ที่มีความหมาย คือ คนอีสาน ซึ่งการใช้คำว่า “ลาว” มิได้หมายถึงประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือชาวลาว หากแต่สะท้อนให้เห็นทัศนคติคนไทยที่ถูกคนอีสาน หรือคนที่ไม่ใช่ชาวกูย และการดูถูกคนจน

นอกจากนั้นแล้ว ผลการศึกษายังสะท้อนให้เห็นว่าในสังคมไทยมีการถูกเหยียดหยามลักษณะภายนอก รูปร่างหน้าตาของผู้อื่น โดยนำผู้ที่หน้าตาไม่สวยไม่หล่อไปเปรียบเทียบกับคนลาว โดยเฉพาะชาวอีสานมักถูกวิจารณ์ว่าทรมานใหญ่ โครงหน้าสี่เหลี่ยม โหนกแก้มสูง จมูกไม่โด่ง ผิวไม่ขาว ซึ่งเป็นเพราะมายาคติเกี่ยวกับความงามในทัศนะของคนไทยถูกประกอบสร้างขึ้นส่งต่อ ๆ กันมาว่าต้องหน้าเรียวรูปไข่ ผิวค่อนข้างขาวหรือขาว จมูกโด่ง ซึ่งความจริงแล้วรูปร่างหน้าตาขึ้นกับลักษณะทางพันธุกรรมด้วย คนไทยก็มีทั้งที่จมูกแบน จมูกโด่ง คนลาวก็เช่นกัน ขึ้นกับว่าสืบเชื้อสายมาจากเผ่าพันธุ์ใด

ตามแนวคิดการผลิตซ้ำของสื่อ ปัจจุบันผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทอย่างมากในสังคมปัจจุบัน มีพลังในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้คน และเป็นผู้นำประเด็นหรือเนื้อหาที่เขานำเสนอมาแล้วมาเสนอซ้ำหรือที่เรียกว่าการผลิตซ้ำ (Reproduction) การผลิตซ้ำของสื่อเกิดขึ้นโดยตัวสื่อเองอยู่แล้ว วราภรณ์ ชื่อประดิษฐ์กุล และคณะ (Suepraditkul, et al., 2016) อธิบายว่าการผลิตซ้ำเกิดขึ้นหลายรูปแบบ ในกรณีของสื่ออาจเป็นการผลิตซ้ำความคิด การผลิตซ้ำจิตสำนึกและอุดมการณ์ กรณีอคติต่อลาวนี้วิเคราะห์ได้ว่าในสังคมออนไลน์ผู้ใช้สื่อมีบทบาทในการผลิตซ้ำใน 2 ลักษณะ คือ 1) คอยย้ำเพื่อถ่ายทอดแนวความคิดที่ลงความหมายเดิม คือ ดูถูกลาวเพราะลาวเป็นชาติที่พ่ายแพ้แก่ไทยหลายครั้ง 2) เปลี่ยนแปลงความหมายเพื่อสร้างความหมายใหม่ โดยใช้คำว่า ลาว เป็นการดูถูกคนอีสาน คนที่ไม่ใช่ชาวกูย คนจน คนไม่สวย ล้าหลัง ใช้เพื่อเป็นการเหยียดผู้อื่นต้องการให้ผู้ฟังรู้สึกด้อยไร้ค่า เช่น “อย่ามาโชว์ลาว” “โคตรลาว” กลายเป็นภาษาแสลงว่าดูเชย ไม่ทันสมัย ไม่เข้าท่าใช้เป็นมุขตลก

การที่คนไทยดูถูกลาวนั้นมีข้อมูลยืนยันเชิงประจักษ์ จากการสำรวจความคิดเห็นคนลาวของสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อึ้ง! ลาวยกไทยเป็นชาติที่ดูถูกลาวมากที่สุดในโลก, <https://www.dek-d.com/board/view/1586832,2553>) พบว่าผลงานวิจัย “ความสัมพันธ์ไทย-ลาว ในสายตาคนลาว” ซึ่งเป็นการศึกษาจำนวนและระดับความรู้สึก (Perception Study) ของคนลาวที่มีต่อไทย โดย เจียน ธีระวิทย์ อิศร เสมี่ยม และทานตะวัน มโนรมย์ (Teerawit, Semyam & Manorum, 2001) ซึ่งแบ่งกลุ่มสำรวจความคิดเห็นชาวลาวยกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ผู้นำระดับชาติ ผู้นำ 5 แขวง นักศึกษาลาวในไทย และประชากรลาวที่ข้ามด่านมาฝั่งไทย 4 จุด รวมทั้งสิ้น 216 คน พบว่าผู้ตอบแบบสำรวจเห็นว่าไทยว่าเป็นประเทศที่ชอบดูถูกลาวมากที่สุด และคนลาวเห็นว่าคนไทยกลุ่มที่แสดงพฤติกรรมดูถูกลาวมากที่สุด คือ กลุ่มของนักร้องคาราโอเกะ (ร้อยละ 40) ตามด้วยกลุ่มสื่อมวลชน (ร้อยละ 27) ซึ่งผลการวิจัยเป็นการยืนยันจินตภาพของไทยและลาวว่ามีอคติอยู่จริง และสื่อเองก็มีส่วนสำคัญในการผลิตซ้ำวาทกรรมดูถูกผู้ที่ต่ำต้อยกว่านี้

ทัศนคติของคนไทยที่เกลียดพม่า ค่าเขมร ดูถูกลาว สุดท้ายดูถูกตนเอง (โดยเฉพาะคนอีสานโดนดูถูกมากที่สุด) เนื่องจากสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทกับสังคมปัจจุบันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ข้อมูลข่าวสารบนสื่อออนไลน์มีอยู่มากมายมีทั้งข้อมูลจริง ข่าวลือ และ ข่าวลวง ในฐานะที่ผู้ใช้สื่อออนไลน์สามารถหาหน้าที่ได้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารจึงต้องตระหนักถึงจรรยาบรรณของตนเองในการนำเสนอเนื้อหา/ข้อความเชิงลบต่อประเทศเพื่อนบ้านอาเซียน โดยเฉพาะจริยธรรมสื่อในข้อที่ว่า “พึงหลีกเลี่ยงการใช้คำที่ไม่สุภาพหรือภาษาที่สื่อความหมายเชิงเหยียดหยาม หรืออยู่ในข่ายประทุษร้ายหรือแสดงนัยเชิงลบ” สถาบันสื่อมวลชนถูกตั้งความหวังจากสังคมว่าจะเป็นผู้เข้ามาช่วยแก้วิกฤตปัญหา แต่ปัจจุบันบางครั้งสื่อออนไลน์ก็เปรียบเสมือนวิกฤตเอง หรือบางครั้งก็ตกอยู่ในวิกฤตด้วย ดังนั้นการแก้ปัญหานี้ผู้ใช้สื่อออนไลน์ควรจะต้องกลับไปพิจารณาที่หลักการพื้นฐานในเรื่องจริยธรรมและการสื่อสารในโลกออนไลน์ว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควร ประเทศไทยมิได้มีเพียงคนเชื้อสายไทยเดิม แต่ประกอบด้วยหลากหลายชาติพันธุ์เยาวชนจึงควรได้รับการกล่อมเกลாதาสังคม (Socialization) เรื่องการให้เกียรติซึ่งกันและกัน อย่าดูถูกเพื่อนบ้านและที่สำคัญอย่าดูถูกคนไทยกันเอง นอกจากนั้นผู้ดูแลเว็บไซต์ควรมีการตรวจสอบเฝ้าระวังและลบเนื้อหา ข้อความที่มีการโพสต์เกี่ยวกับการดูถูกคนลาว คนอีสาน เพื่อแสดงให้เห็นว่าสังคมไทยไม่ยอมรับค่านิยมดูถูกเพื่อนบ้าน และดูถูกคนไทยกันเอง เพื่อไม่ให้เกิดการดูถูกเหยียดหยามผู้อื่นฝังรากลงสู่ผู้คนในสังคมไทยเราตั้งแต่วัยเยาว์ มิเช่นนั้นเราอาจจะต้องพัฒนาถูกระเบียบทำให้การล้อเลียนที่เป็นการเหยียดชาติพันธุ์ที่มีนัยรุนแรง

เป็นสิ่งผิดกฎหมาย เช่นในสังคมตะวันตกที่การ โยนกล้วยให้คนผิวดำเป็นการล้อเลียน ที่แสดงถึงการเหยียดผิวและอาจผิดกฎหมายด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในครั้งนี้ จึงนำมาสู่ข้อเสนอแนะ 3 ประการ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ ในการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศอาเซียน ผู้สอนควรบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ในลักษณะที่สะท้อนให้เห็นอคติทางชาติพันธุ์
2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ นักสื่อสารมวลชน ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ ผู้ให้บริการ และผู้ดูแลระบบสื่อสังคมออนไลน์ พึงตระหนักในจรรยาบรรณและระเบียบปฏิบัติตามกฎหมาย มิให้มีการเผยแพร่ข้อความในลักษณะที่ถูกเหยียดหยามชาติพันธุ์
3. ข้อเสนอแนะต่องานวิจัยระยะต่อไป ควรมีการศึกษาคติที่มีต่อชาติพันธุ์อื่น ๆ เพื่อรวบรวมผลการศึกษาเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้รณรงค์ต่อต้านการถูกเหยียดหยามผู้อื่นในสังคมไทยต่อไป

References

- Allport, G.W. (1979). **The Nature of Prejudice**. Philippines : Addison-Wesley Publishing Company.
- Na-Patalung, P.S. (1964). **Petch Lanna**. Chiangmai : n.p. (in Thai).
- Pachter, L.M., Bernstein, B.A., Szalacha, L.A., and Coll, C.G. (2010). “Perceived racism and discrimination in children and youths: An exploratory study”. **Health & Social Work**. 35(1). 61-69. (in Thai).
- Panyapayatjati, C. (2013). **Akati dan chuachat su panha prutikam nai yaowachon**. [Associations between racism and behaviour problems in youth]. Retrieved July 16, 2018, from [http://www.thaihealth.or.th/Content/159051-Akati dan chuachat su panha prutikam nai yaowachon](http://www.thaihealth.or.th/Content/159051-Akati-dan-chuachat-su-panha-prutikam-nai-yaowachon). (in Thai).
- Phumisak, J. (2013). **Kwam pen ma khong kam siam thai laos lae khom lae laksana tang sangkom khong chue chonchat**. [History of the words Siam, Thai, Laos, Khmer and social characteristics of racial name]. (6th ed.). Bangkok : Mae kum pang press. (in Thai).
- Teerawit, K., Semyam, A. and Manorum, T. (2001). **Kwam sampun Thai Laos nai sitta khong kon Laos**. [Thai-Laos relations in Laos people's sight]. Bangkok : Institute of Asian Studies. (in Thai).
- Suayroop, U. (2006). **The reflection of racial prejudice in Paul Laurence Dunbar's “The Lynching of Jube Benson”**. Master of Arts in English, Srinakharinwirot University. (in Thai).
- Suepraditkul, W., Nitikasetsoonthorn, P. and Tongprayoon, J. (2016). “Ethnic Identity and Cultural Product”. **Journal of Management Science Chiangrai Rajabhat University**. 11(2). 191-212. (in Thai).
- Wongsiri, M. (2009). **Akati Tang Pet Nai Nangsue Cartoon Talok Thai**. [Sexual bias in Thai comic books]. Master of Arts in Communication Arts, Chulalongkorn University. (in Thai).

- Wotong, C. (2010). **A study of racial prejudice in Afghan culture as represented in the kite runner**. Master of Arts in English, Ubon Ratchathani University. (inThai)
- Yaikong, K. (2004). **An analysis of racial prejudice in Paul Laurence Dunbar's "The Lynching of Jube Benson"**. Master of Arts in English, Srinakharinwirot University. (in Thai).